

EWA GŁOWACKA

Instytut Badań Informacji i Komunikacji, Wydział Filozofii i Nauk Społecznych
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

e-mail: egt@umk.pl

ORCID: 0000-0001-9538-9386

JADWIGA WOŹNIAK-KASPEREK

Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii

Uniwersytet Warszawski

e-mail: jbwozniak@uw.edu.pl

ORCID 0000-0002-1600-3914

ANALIZA PUBLIKACJI BIBLIOLOGÓW I INFORMATOLOGÓW Z LAT 2018-2021: WSPÓŁPRACA, SPECJALIZACJA OŚRODKÓW, CZASOPISMA

Prof. dr hab. Ewa Głowacka pracuje w Katedrze Badań Przestrzeni Informacyjnej w Instytucie Badań Informacji i Komunikacji UMK. Jej zainteresowania badawcze to: architektura informacji, kompetencje informacyjne i medialne, komunikacja naukowa w naukach społecznych, ekologia informacji, zarządzanie jakością w systemach informacyjnych.

Prof. dr hab. Jadwiga Woźniak-Kasperek kieruje Katedrą Bibliografii i Dokumentacji na Wydziale Dziennikarstwa Informacji i Bibliologii UW. Jej zainteresowania badawcze to: systemy organizacji wiedzy, ekologia informacji, bariery informacyjne, terminologia – teoria i wykorzystanie w tworzeniu i ocenie zasobów terminologicznych, dokumentacja i bibliografia jako formy komunikacji i zachowania dziedzictwa.

SŁOWA KLUCZOWE: Bibliologia i informatologia. Nauki o komunikacji społecznej i mediach. Analiza piśmiennictwa. 2018-2021.

ABSTRAKT: Teza/cel artykułu – badanie miało na celu stworzenie obrazu analizowanego zasobu publikacji z perspektywy: (1) afiliacji autorów oraz dającego się na tej podstawie wyprowadzić obrazu współpracy badaczy z różnych jednostek organizacyjnych; (2) „specjalizacji” badawczej poszczególnych jednostek organizacyjnych, w których pracują bibliolodzy i informatolodzy; (3) dominujących miejsc publikacji (wiodących tytułów czasopism). **Metody badań** – analiza statystyczna; dane pozyskano z dostępnych źródeł otwartych. **Wnioski** – publikacje wskazują na istnienie współpracy między badaczami BI. Najczęściej jest to rezultat wspólnych projektów badawczych naukowców z uczelni, w których są zatrudnieni specjaliści BI. Nasze badania pokazały też skromniejsze, ale istniejące, relacje z uczonymi z innych polskich, a także zagranicznych ośrodków. Wyraźnie również widać, że wyniki badań i projekty badawcze należy w większej mierze umiędzynarodawiać. Dostrzegana wcześniej „specjalizacja” ośrodków badawczych została potwierdzona. istnieje potrzeba regularnego powtarzania analogicznych analiz w celu ustalenia, które z zaobserwowanych zjawisk mają charakter stały, a które incydentalny.

WSTĘP

Artykuł jest kontynuacją, a zarazem dopełnieniem cyklu prezentującego rezultaty analizy publikacji z zakresu bibliologii i informatologii, których autorami są naukowcy utożsamiani z dawną bibliologią i informatologią (BI). Analizą objęłyśmy prace wydane w latach 2018-2021; stanowiły one istotną część korpusu podlegającego pierwszej ewaluacji dyscyplin, przeprowadzonej według nowych zasad. Lata 2018-2021 wyznaczały również zasięg chronologiczny badania ankietowego, którego przebieg i rezultaty przedstawiłyśmy w ostatnim zeszycie¹ „Przeglądu Bibliotecznego” z 2022 r. Badaniami objęłyśmy publikacje autorów, którzy przed 2018 r. byli postrzegani i sami się deklarowali jako przynależący do BI. Uwzględniliśmy zatem również publikacje tych badaczy, którzy z różnych powodów zmienili przynależność do dyscypliny naukowej po 2018 r. Chciałyśmy w ten sposób uchwycić nie tylko kierunki badań, ale i ich ewentualne zmiany w odniesieniu do wszystkich *de facto* bibliologów i informatologów, niezależnie od tego, jaką dyscyplinę obecnie formalnie reprezentują. Źródło danych bibliograficznych stanowiła Polska Bibliografia Naukowa (PBN) – portal Ministerstwa Edukacji i Nauki gromadzący informacje o publikacjach polskich naukowców, dorobku publikacyjnym jednostek naukowych oraz o czasopismach polskich i zagranicznych. Stanowi on część Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkol-

¹ E. Głowacka, J. Woźniak-Kasperek, *Badania z bibliologii i informatologii w świetle wypowiedzi reprezentantów tej dyscypliny*, Przegląd Biblioteczny 2022, z. 4, s. 439-466.

nictwie Wyższym POL-on i obecnie jest najbardziej kompletnym, zbiorczym źródłem informacji o dorobku publikacyjnym pracowników nauki w Polsce².

Celem badań, których rezultaty zostały opublikowane w zeszycie 2. „Przeglądu Bibliotecznego” w 2023 r.³, było zidentyfikowanie wybranych parametrów aktywności publikacyjnej oraz wzorców publikowania bibliologów i informatologów w badanym czasie oraz skonfrontowanie ich z obrazem, który wyłonił się z badania ankietowego przeprowadzonego na początku 2022 r. W obecnym artykule prezentujemy wyniki analizy zasobu publikacji (tego samego, który był obiektem badania zreferowanego w „Przeglądzie Bibliotecznym” 2023, z. 2) pod kątem afiliacji autorów oraz dającego się na tej podstawie wyprowadzić obrazu współpracy badaczy z różnych jednostek organizacyjnych. Przedstawimy także dane i wnioski dotyczące „specjalizacji” badawczej poszczególnych jednostek organizacyjnych, w których pracują bibliolodzy i informatolodzy, a także obserwacje o dominujących miejscach publikacji.

STRUKTURA ZATRUDNIENIA BIBLIOLOGÓW I INFORMATOLOGÓW

Do 2018 r. samodzielną dyscyplinę bibliologia i informatologia reprezentowało w Polsce 137 naukowców (95 kobiet, 42 mężczyzn)⁴. Na koniec 2021 r. do nauk o komunikacji społecznej i mediach (NoKSiM), których składową jest obecnie bibliologia i informatologia, w całości lub części etatu przypisały się 884 osoby. Ze wszystkich 137 naukowców, którzy wcześniej reprezentowali BI, po 2018 r. większość wybrała nauki o komunikacji społecznej i mediach. Wszyscy badacze reprezentujący dawną BI, bez względu na aktualne przypisanie do dyscypliny, którzy publikowali w latach 2018-2021, zatrudnieni byli w tym czasie w 16 uczelniach. Dokładny rozkład liczbowy prezentuje poniższe zestawienie. Zauważmy, że w sześciu jednostkach spośród 16, co stanowi blisko 38% całości, zatrudnionych jest dwóch lub jeden badacz. Dające się zauważyć rozproszenie i dysproporcje nie sprzyjają, naszym zdaniem, ani wzmocnieniu siły środowiska jako całości, ani indywidualnemu rozwojowi poszczególnych osób.

² Można i żałować, i zastanawiać się, jak to się stało, że dyscyplina organicznie związana z bibliografią nie dysponuje obecnie bieżącą bibliografią specjalną.

³ E. Głowacka, J. Woźniak-Kasperek, *Deklaracje versus rzeczywistość. Analiza tematyki publikacji bibliologów i informatologów z lat 2018-2021*, *Przegląd Biblioteczny* 2023, z. 2, s. 147-167.

⁴ Dane uzyskane z bazy Nauka Polska OPI.

Tabela 1. Liczba naukowców (dawniej BI) w poszczególnych uczelniach

Uczelnia	Liczba naukowców
UŚ	25
UW	23
UMK	16
UWr	16
UJ	13
UP	10
UMCS	9
UŁ	7
UKW	6
UJK	5
UAM	2
AKal	1
GIG	1
UE	1
UG	1
UWM	1
Razem	137

40 osób (ze 137, czyli blisko 29,2%) wybrało inną dyscyplinę: 32 nauki o kulturze i religii, w tym 22 osoby w 100%; dziesięć osób spośród wyżej wspomnianych 32 w 50% lub innej proporcji połączyło nauki o kulturze i religii z naukami o komunikacji społecznej i mediach. Badacze dawniej identyfikowani jako bibliolodzy i informatolodzy wybierali również: historię (dwie osoby, w tym jedna w 50%), literaturoznawstwo (pięć osób), językoznawstwo (jedna osoba).

Autorzy analizowanych przez nas prac reprezentują 16 uczelni, natomiast zmiany, o których mowa w akapicie wyżej, zaszły w sześciu (6). W pozostałych – wszyscy specjaliści dawnej BI przeszli do NoKSiM. Jak widać w tabeli 2, wszyscy pracownicy z UŚ i UŁ, UG i UAM, którzy poprzednio należeli do BI, po zmianie klasyfikacji dziedzin i dyscyplin naukowych wybrali w całości albo częściowo inne dyscypliny. W UMCS i UKW część pracowników przypisała się do NoKSiM, pozostali (odpowiednio: ponad 44% i ok. 17%) wybrali w części lub w całości inne dyscypliny. Najczęściej wybierano nauki o kulturze i religii, zdecydowanie rzadziej literaturoznawstwo, historię i językoznawstwo.

Tabela 2. Liczba pracowników, którzy w całości lub części wybrali inne dyscypliny niż NoKSIM

Uczelnia	Liczba pracowników (dawnej BI)	NoKiR 100%	NoKiR 50 -75%/NoKSIM 25-75%	Historia	Historia 50%/NoKSIM 50%	Literaturoznawstwo	Językoznawstwo	Suma w innych dyscyplinach
UŚ	25	21		1		3		25 (100%)
UŁ	7	1	5			1		7 (100%)
UG	1		1					1 (100%)
UAM	2					1	1	2 (100%)
UMCS	9		4					4 (44,4%)
UKW	6				1			1 (16,7%)
Ogółem		22	10	1	1	5	1	

STRUKTURA ILOŚCIOWA PUBLIKACJI

Jak już wspomnieliśmy w poprzednim artykule⁵, średnia liczba prac opublikowanych przez wszystkich przedstawicieli BI w okresie 2018-2021 wyniosła ok. 8 na osobę (etat). Obecnie przedstawimy średnie liczby publikacji przypadających na jednego pracownika w poszczególnych uczelniach. W ogólnej liczbie publikacji autorstwa pracowników danej jednostki, która zależy od liczby zatrudnionych, co jest zrozumiałe i naturalne, nie uwzględniliśmy publikacji we współpracy z autorami z innych ośrodków, ponieważ nie mamy informacji o udziale procentowym poszczególnych autorów. Publikacji takich jest 58, co stanowi ok. 5% całości, z czego 7 we współpracy zagranicznej.

Wskaźnik średniej liczby publikacji na osobę jest bardzo zróżnicowany. Można wskazać kilka uczelni, na których jest on bardzo wysoki. Do tej grupy należy Akademia Kaliska i UG z wynikiem na poziomie 20,0 oraz UWM – 19,0. Jednak nie można pominąć okoliczności, że na wymienionych uczelniach pracuje tylko po jednej osobie z dawnej BI. Na UG osoba ta obecnie reprezentuje NoKSIM jedynie w 50%. Wysoką średnią odnotowujemy także na UJK i wynosi ona 14,2 publikacji na pracownika oraz na UW – 10,79. Kolejną grupę uczelni stanowią te, w których wskaźnik mieści się w przedziale od ok. 10 do ok. 7. Najwyższej sytuuje się tutaj UP ze średnią 9,6. Dalej UMCS – 8,2 i UJ – 7,7 oraz UW i UMK ze wskaźnikiem nieco poniżej 7 publikacji na osobę. UŚ – uczelnia z największą liczbą

⁵ E. Głowacka, J. Woźniak-Kaspepek, *Deklaracje versus rzeczywistość...*, op. cit.

bą zatrudnionych specjalistów BI – osiągnął wskaźnik 5,7; UKW 5,0; UŁ i UAM w okolicy 4 (UŁ 4,29, UAM 4). W pozostałych uczelniach, w których zatrudnionych jest po jednym przedstawicielu dawnej bibliologii i informatologii, średnia jest bardzo niska. Różnice pomiędzy poszczególnymi uczelniami są duże, dwudziestokrotne. Uwagę zwracają skrajności – od 1 do 20. Wychwyciliśmy te rozbieżności, ale jedynie na poziomie ilościowym.

Tabela 3. Średnia liczba publikacji na jednego pracownika w poszczególnych jednostkach

Uczelnia	Liczba publikacji ogółem	Liczba pracowników	Średnia liczba publikacji na pracownika
AKal	20	1	20,0
UG	20	1	20,0
UWM	19	1	19,0
UJK	71	5	14,2
UW	213	23	10,79
UP	96	10	9,6
UMCS	74	9	8,22
UJ	100	13	7,69
UWr	111	16	6,94
UMK	109	16	6,81
UŁ	45	7	6,42
UŚ	143	25	5,72
UKW	30	6	5,0
UAM	8	2	4,0
GIG	1	1	1,0
UE	1	1	1,0
Razem	1061	137	
Razem ze współautorami z innych ośrodków	1061+58=1119		

Dodatkowo dokonaliśmy analizy przedstawionych wyżej danych przez pryzmat liczby książek jednoautorskich, wychodząc z założenia, że proces ich powstawania i publikacji jest najbardziej pracochłonny. W przeliczeniu na jednego pracownika współczynnik ten jest najwyższy w UJK – 1,6. Z poniższego zestawienia (Tab. 4) wynika, że książki nie były priorytetową formą wypowiedzi badanego środowiska. Zapewne wśród powodów takiego stanu rzeczy można wskazać relatywnie niską rangę

wydawnictw zwartych w ocenie ewaluacyjnej, co w porównaniu z nakładem pracy czyni pisanie książek „nieproduktywnym”. Jakiś wpływ miały także zmiany wymagań awansowych. W postępowaniach profesorskich i na stopień doktora habilitowanego nie trzeba już przedstawiać tzw. książki profesorskiej czy rozprawy habilitacyjnej.

Tabela 4. Średnia liczba książek opublikowanych przez pracowników poszczególnych uczelni

Uczelnia	Liczba prac.	Liczba książek	Liczba książek na pracownika
UJK	5	8	1,6
AKal	1	1	1
UG	1	1	1
UKW	6	3	0,5
UJ	13	6	0,462
UWr	16	7	0,436
UMK	16	7	0,436
UW	23	8	0,348
UMCS	9	3	0,333
UŁ	7	2	0,286
UŚ	25	6	0,24
UP	10	1	0,1
UWM	1	0	0
UAM	2	0	0
GIG	1	0	0
UE	1	0	0
razem	137	53	

ANALIZA TEMATYCZNO-INSTITUCJONALNA PUBLIKACJI

Przejdźmy teraz do analizy badanych publikacji w przekrojowym ujęciu tematyczno-institutionalnym.

Tabela 5. Liczba publikacji w poszczególnych obszarach według uczelni

Uczelnia	Razem	Obszar A	Obszar B	Obszar C	Obszar 0	Międzyobszarowe i wielotematyczne
UW	213	82	31	72	23	5
UŚ	143	42	14	61	20	6
UWr	111	72	5	22	7	5
UMK	109	32	19	39	9	10

UJ	100	6	25	62	3	4
UP	96	60	10	13	11	2
UJK	78	67	2	1	7	1
UMCS	74	38	10	19	6	1
UŁ	45	14	14	11	3	3
UKW	30	25	1		2	2

W tabeli 6, przedstawiającej udział liczbowy publikacji w poszczególnych obszarach i w podziale na poszczególne uczelnie, uwzględniliśmy tylko te ośrodki, w których pracowało więcej niż dwóch badaczy z dawnej BI. W pozostałych ośrodkach, czyli w UWM (jedna osoba z BI) prawie 100% dorobku publikacyjnego mieści się w obszarze C (informatologia), w UG (jedna osoba) – 100 % w obszarze B (bibliotekoznawstwo), w GIG (jedna osoba) i UE we Wrocławiu (jedna osoba) tak samo, w Akademii Kaliskiej (jedna osoba) większość prac tematycznie dotyczy innych dyscyplin niż BI, w UAM (2 osoby) 50% publikacji jest z informatologii i 50% z innych dyscyplin.

Badacze z czterech uczelni – UJK, UKW, UW_r oraz UP – w sposób zdecydowany koncentrują się na problematyce z zakresu bibliologii (A). W tym obszarze mieści się więcej niż połowa ich publikacji. Na uwagę zasługuje szczególnie dorobek pracowników UJK i UKW, który w jeszcze wyższym stopniu – 94,4% i 83,33% – jest bibliologiczny. Współczesne bibliotekoznawstwo (B) to głównie domena badaczy z UŁ – 31,11 % (zajmują się w podobnym stopniu bibliologią i bibliotekoznawstwem), UJ – 25%, UMK – 17,43%, UW – 14,55% oraz UMCS – 13,51%. Jak należało się spodziewać, w UJK takie badania były prowadzone w minimalnym zakresie – 2,81% całości publikacji. Problematyka informatologiczna cieszy się największym zainteresowaniem na UJ – 60,0% publikacji oraz na UŚ – 42,66%. Powyżej 30% publikacji z tego zakresu przygotowano również na UMK – 35,78% i UW 33,8%. Naukowcy z UKW w badanym okresie nie opublikowali żadnej pracy z tego zakresu. Podsumowując ten wątek, można nakreślić taki oto obraz „specjalizacji” jednostek:

- Bibliologia (A): UJK, UKW, UW_r
- Bibliotekoznawstwo (B): UŁ, UJ, UMK
- Informatologia (C): UJ, UŚ, UMK
- Prace międzyobszarowe i inne dyscypliny: UŚ, UMK, UP

Poniżej podajemy dane dotyczące procentowego udziału publikacji w poszczególnych obszarach. Uwzględniliśmy jedynie ośrodki zatrudniające pięciu lub więcej pracowników w dyscyplinie, dodatkowo sortując te dane raz w układzie malejącego wskaźnika publikacji, drugi raz według nazwy jednostki (uczelni).

Tabela 6. Udział procentowy publikacji według obszarów; uczelnie zatrudniające 5 lub więcej pracowników w dyscyplinie

A	UJK	UKW	UWr	UP	UMCS	UW	UŁ	UŚ	UMK	UJ
	94,40	83,33	64,86	62,50	42,79	38,50	31,11	29,37	29,36	6,00
B	UŁ	UJ	UMK	UW	UMCS	UP	UŚ	UWr	UKW	UJK
	31,11	25	17,43	14,55	13,51	10,42	9,79	4,5	3,33	2,81
C	UJ	UŚ	UMK	UW	UMCS	UŁ	UWr	UP	UJK	UKW
	60,00	42,66	35,78	33,80	25,67	24,44	19,82	13,54	1,40	0,00

	UJ	UJK	UKW	UŁ	UMCS	UMK	UP	UŚ	UW	UWr
A	6,00	94,40	83,33	31,11	42,79	29,36	62,50	29,37	38,50	64,86
B	25	2,81	3,33	31,11	13,51	17,43	10,42	9,79	14,55	4,50
C	60	1,40	0,00	24,44	25,67	35,78	13,54	42,66	33,80	19,82
Razem	91	98,61	86,66	86,66	81,97	82,57	86,46	81,82	86,85	89,18

W przypadku ośrodków zatrudniających poniżej pięciu pracowników, rozkład przedstawia tabela 7.

Tabela 7. Udział procentowy publikacji według obszarów; uczelnie zatrudniające poniżej pięciu pracowników w dyscyplinie

A			
AKal	20,0		
UAM	12,5		
UWM	0		
UG	5		
GIG	0		
UE	0		
B		C	
UEWr	100	UWM	94,74
UG	90	UAM	50
AKal	5	A. Kal.	5,00
UAM	0	UG	5,00
UWM	0	GIG	0
GIG	0	UE	0

W zakresie badań bibliologicznych niekwestionowanym liderem jest Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach. Niemal cały (94,4%) dorobek pracowników (5) to publikacje (71) bibliologiczne. Odsetek prac bibliotekoznawczych i informatologicznych jest na UJK niski i lekko przekracza 4%. Zdecydowanie nie bibliologiczny a informatologiczny profil (60% wszystkich publikacji) reprezentuje Uniwersytet Jagielloński. UJ ma

również wysoki wskaźnik publikacji bibliotekoznawczych, wyższy jest jedynie na UŁ. W środku stawki we wszystkich trzech obszarach ulokował się UMCS w Lublinie. Na podstawie powyższego zestawienia można sformułować ostrożny wniosek, że przynajmniej w przypadku niektórych ośrodków można wskazać ich specjalność: bibliologiczną (UJK, UKW, UW_r, UP), informatologiczną (UJ, UŚ), bibliotekoznawczą (UŁ, UJ). W większości jednostek prowadzone są badania w każdym z trzech wyróżnionych obszarów w różnych, ale nie w skrajnych, proporcjach.

Gdyby wziąć pod uwagę publikacje z sześciu ośrodków zatrudniających jednego badacza BI (pięć ośrodków) lub dwóch (jeden ośrodek), to na czoło w obszarze C (informatologia) wysunąłby się Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, w którym niemal cały (94,74%) dorobek zatrudnionej osoby lokuje się w informatologii. Z kolei w obszarze B (bibliotekoznawstwo) liderami zostałyby Uniwersytet Ekonomiczny (100%, jedna osoba, jedna publikacja) i Gdański (90%, jedna osoba, 20 publikacji). UAM (dwie osoby, dwie publikacje) uplasowałby się zaraz za UJ w obszarze badań informatologicznych. Należy zatem zachować ostrożność przy wybiórczym interpretowaniu zwłaszcza danych bezwzględnych.

Tabela 8. Zestawienie udziału publikacji w obszarach badawczych wg uczelni

Uczelnia	A	B	C	Międzyobszarowe i inne dyscypliny
UJK	94,40%	2,81%	1,40%	1,39%
UKW	83,33%	3,33%	0,00%	13,34%
UW _r	64,86%	4,50%	19,82%	10,89%
UP	62,50%	10,42%	13,54%	13,54%
UMCS	42,79%	13,51%	25,67%	12,03%
UW	38,50%	14,55%	33,80%	13,15%
UŁ	31,11%	31,11%	24,44%	13,34%
UŚ	29,37%	9,79%	42,66%	18,18%
UMK	29,36%	17,43%	35,78%	17,43%
UJ	6,00%	25,00%	60,00%	9,00%

WSPÓŁPRACA Z INNYMI OŚRODKAMI

51 publikacji powstało w wyniku współpracy pracowników kilku różnych polskich jednostek – 24 z zakresu informatologii, 8 z bibliologii, 7 z bibliotekoznawstwa, 7 międzyobszarowych i 5 z innych dyscyplin. Najczęściej ten dorobek jest owocem wspólnych projektów badawczych naukowców z uczelni, w których są zatrudnieni specjaliści BI. Jednak kilka prac powstało jako efekt współdziałania wielu uczelni i innych jed-

nostek badawczych, np.: Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie; Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie; Sieci Badawczej Łukasiewicz oraz Instytutu Technik Innowacyjnych EMAG czy też współdziałania naukowców z Instytutu Badawczego Leśnictwa i Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, albo Uniwersytetu w Białymstoku, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Łódzkiego, Akademii Ignatianum w Krakowie, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwrowicza w Warszawie oraz Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Publikacje wydane razem z autorami zagranicznymi to głównie artykuły, dotyczą przede wszystkim obszaru C (informatologia) i powstały we współpracy z wieloma badaczami z różnych krajów. Jest też kilka artykułów opracowanych wspólnie z naukowcami z zagranicy w obszarze A (bibliologia).

Na koniec tego wątku prezentujemy strukturę relatywnie nowych (rok 2021) publikacji wieloautorskich (ale wszyscy autorzy są zatrudnieni w tym samym ośrodku) w rozbiciu na obszary i typ dokumentu.

Tabela 9. Wspólne publikacje pracowników w ramach jednej uczelni

Publikacje 2021	Liczba	Obszar A	Obszar C	Obszar B	Obszar 0	Międzyobszarowe
artykuły	73	43	17	10	3	0
rozdziały	49	27	7	5	6	4
artykuły wieloautorskie	33	10	19	3	0	1
rozdziały wieloautorskie	8	1	4	2	1	0
książki	11	7	2	1	1	0
książki pod redakcją	6	2	0	2	0	2
książki wieloautorskie	5	1	3	0	1	0
materiały konferencyjne	0	0	0	0	0	0
materiały konferencyjne wieloautorskie	1	0	1	0	0	0
suma	186	91	53	23	12	7

JĘZYKI PUBLIKACJI

Jak już przedstawiliśmy w poprzednim artykule, wśród języków publikacji niespodzianek nie było. Po języku polskim najpopularniejszy był

język angielski, w którym wydano 217 prac (92,7%) spośród 234 wszystkich publikacji w językach obcych. Największą część stanowiły prace informatologiczne (49,3%), następnie bibliologiczne (27,2%), a dalej pozostałe. Porównując jednak z liczbą prac przypisanych do poszczególnych obszarów – teksty w języku angielskim stanowią największy odsetek prac w tym języku w porównaniu z innymi obszarami w bibliotekoznawstwie 36 publikacji – 46%, następnie w informatologii – spośród 351 prac 107 opublikowano po angielsku, co stanowi 30,4%, a w najmniejszym stopniu z bibliologii (59) – 13%. Zdecydowanie niewiele jest publikacji w językach obcych innych niż angielski. Udało się ustalić, że 8 pozycji wydano w języku czeskim (UP). W zdecydowanej większości są to artykuły z zakresu bibliologii. Ponadto po 2 prace opublikowano w językach niemieckim, włoskim i francuskim oraz po 1 w językach rosyjskim, białoruskim i ukraińskim.

Największy udział wydawnictw w języku angielskim w ogólnej liczbie swoich publikacji miał UWM, bo aż ponad 68% (pamiętajmy, że wszystkie opublikowane tam prace są dziełem jednej osoby), następnie UW, UW r i UJ z udziałem pomiędzy 28,16 i 26%. UG (też jedna osoba w dyscyplinie) i UMK to odpowiednio 20 i ponad 18% publikacji w języku angielskim.

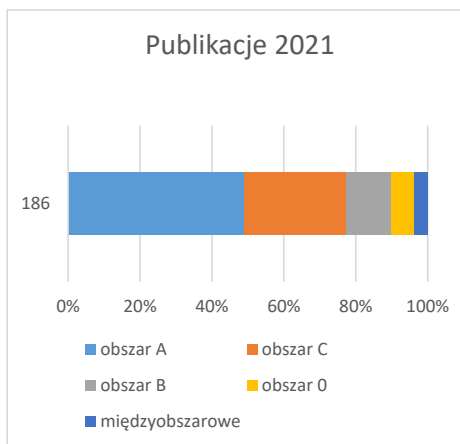
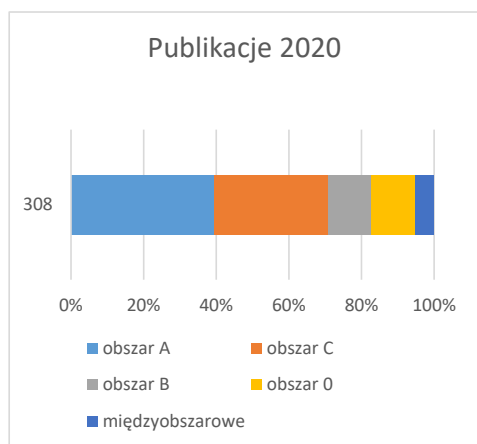
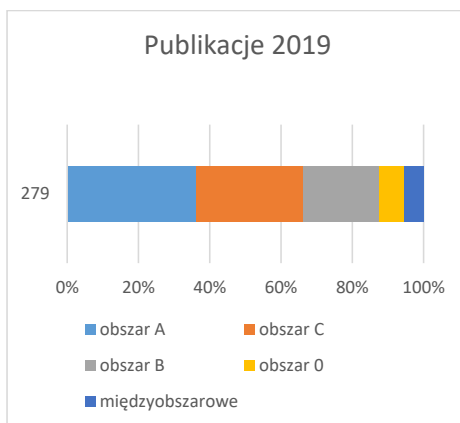
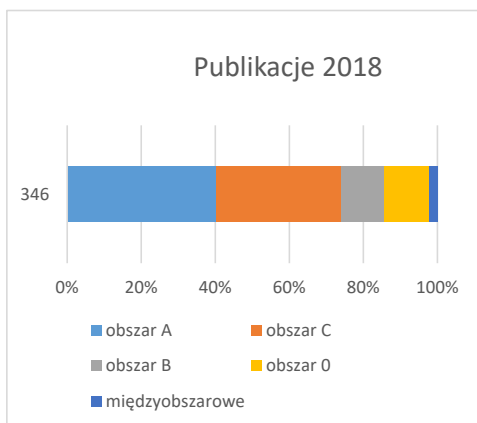
Tabela 10. Liczba publikacji według języków w poszczególnych uczelniach w latach 2018-2021

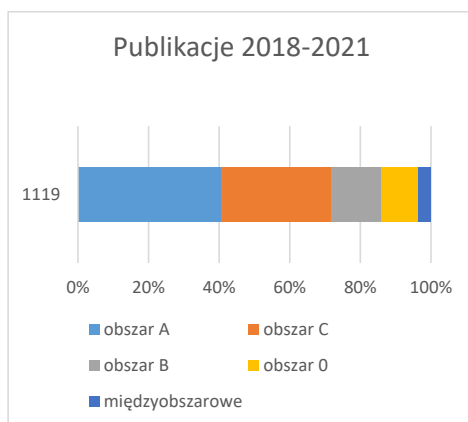
Uczelnia	Liczba publ. w j. polskim	Liczba publ. w j. ang	% Publikacji w jęz. ang.	Pozostałe języki	RAZEM
UWM	6	13	68,42	0	19
UW	150	60	28,16	2 fr., 1 ros.	213
UW r	79	31	27,92	1 wł.	111
UJ	74	26	26,00	0	100
UG	15	5	20,00	0	20
UMK	88	20	18,34	1 wł.	109
UP	75	12	12,50	8 czeski, 1 białoruski	96
UAM	7	1	12,50	0	8
UŁ	40	5	11,11	0	45
UMCS	66	8	10,81	0	74
UŚ	128	14	9,79	1 ukraiński	143
UKW	28	2	6,66	0	30
UJK	76	2	2,56	0	78
AKal	19	0	0	1 niem.	20

Kończąc wieloaspektową analizę publikacji, przedstawiamy syntetyczne dane obrazujące „produktywność” naukową bibliologów i informatologów w poszczególnych obszarach i latach.

Tabela 11. Liczba publikacji w obszarach badawczych w poszczególnych latach

	Liczba	Obszar A	Obszar C	Obszar B	Obszar 0	Między- obszarowe
Publikacje 2018-2021	1119	452	351	158	115	41
Publikacje 2018	346	139	117	40	42	8
Publikacje 2019	279	101	84	59	20	15
Publikacje 2020	308	122	96	37	37	16
Publikacje 2021	186	91	53	23	12	7

NAJPOPULARNIEJSZE CZASOPISMA

Wyniki analizy czasopism, w których badani najczęściej zamieszczali swoje artykuły, podzieliłyśmy na dwie części. Pierwsza, dotyczy tytułów czasopism (ogółem i zagranicznych) analizowanych przez pryzmat liczby opublikowanych artykułów jednoautorskich. Część druga, dotyczy artykułów wieloautorskich, tj. mających co najmniej dwóch autorów. Artykuły jednoautorskie zostały opublikowane ogółem w 134 czasopismach, w tym w 23 czasopismach opublikowano cztery i więcej artykułów, w sześciu – po trzy artykuły, w 21 po dwa, a w pozostałych 84 po jednym artykule. W tabeli 12 wymienione są tytuły czasopism uporządkowane według malejącej liczby opublikowanych w nich artykułów. Wyliczenie ograniczyłyśmy do tych czasopism, w których zamieszczono w latach 2018-2021 nie mniej niż cztery artykuły. Nie jest zaskoczeniem, że na pierwszych pozycjach uplasowały się prestiżowe czasopisma polskie swoim zakresem ściśle związane z bibliologią i informatologią. Spośród czasopism zagranicznych, które się tutaj znalazły, są: „Library Hi Tech” – międzynarodowy periodyk poświęcony technologiom informacyjno-komunikacyjnym oraz „Library Management”, oba wydawane przez Emerald Publishing.

W 134 czasopismach opublikowano łącznie 456 artykułów jednoautorskich, czyli średnio 3,4 artykułu na tytuł. Widać koncentrację części publikacji w kilku tytułach ściśle związanych z BI, takich jak „Przegląd Biblioteczny”, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis”, „Zagadnienia Informatyki Naukowej. Studia Informacyjne” czy „Rocznik Historii Prasy Polskiej”. W nich ukazało się 167 artykułów jednoautorskich (ok. 36,6% wszystkich artykułów). Daje się zauważyć zjawisko tzw. długiego ogona – dużego rozproszenia części artykułów w aż 84 periodykach. Dalsza analiza zakresu tematycznego tych 84 czasopism wskazuje, że występuje tu rozproszenie umiejscowienia tematyki czasopism w dys-

cyplinach i dziedzinach, lecz ogółem mieści się ona w obszarze badań humanistyczno-społecznych.

Tabela 12. Najpopularniejsze czasopisma (artykuły jednoautorskie)

Tytuł czasopisma	Liczba artykułów
Przegląd Biblioteczny	53
Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia	46
Zagadnienia Informatyki Naukowej. Studia Informatyczne	37
Rocznik Historii Prasy Polskiej	31
Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy	20
Nowa Biblioteka	16
Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi	16
Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne	10
PTINT Praktyka i Teoria Informatyki Naukowej i Technicznej	10
Roczniki Biblioteczne	9
Folia Bibliologica	8
Poradnik Bibliotekarza	8
Folia Toruniensia	7
Acta Universitatis Lodzensis. Folia Librorum	6
Toruńskie Studia Bibliologiczne	6
Biblioteka	5
Library Hi Tech	5
Zarządzanie Biblioteką	5
Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobięcych	4
Fides: Biuletyn bibliotek kościelnych	4
Filoteknos. Children's Literature – Cultural Mediation – Anthropology of Childhood	4
Library Management	4
Studia Medioznawcze	4

W tabeli 13 zamieszczamy wykaz wszystkich czasopism zagranicznych, w których polscy przedstawiciele BI opublikowali artykuły jednoautorskie. Jedynie w sześciu z nich ukazał się więcej niż jeden artykuł. Pierwsze trzy czasopisma na liście to periodyki ściśle związane z bibliotekoznawstwem wydawane przez Elsevier. Z kolei „Knowledge Organization” jest organem International Society for Knowledge Organization i, jak sam tytuł wskazuje, koncentruje się na zagadnieniach organizacji wiedzy, a ostatni z tej szóstki to periodyk wydawany przez Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki – seria „Pedagogika”. Na 42 artyku-

ły zamieszczone w czasopismach zagranicznych 25 opublikowano w 25 tytułach. Można zatem ponownie postawić tezę, że mamy do czynienia z rozproszeniem publikacji w czasopismach.

Tabela 13. Czasopisma zagraniczne (artykuły jednoautorskie)

Czasopisma zagraniczne	Liczba artykułów
Library Hi Tech	5
Library Management	4
Journal of Academic Librarianship	2
Knowledge Organization	2
Performance Measurement and Metrics	2
Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія „Педагогіка”	2
Arşiv Dünyası = Archival World Journal	1
Aslib Journal of Information Management	1
Beyond Philology	1
Česká literatura	1
ČTENÁŘ – MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY	1
Digital Library Perspectives	1
Education for Information	1
History of Education and Children’s Literature	1
Information, Medium, and Society: Journal of Publishing Studies	1
International Journal of Research in E-learning	1
International Journal of the Book	1
JLIS.it	1
Journal of Librarianship and Information Science	1
Journal of Scholarly Publishing	1
Knihovna: knihovnická revue	1
Library and Information Science Research	1
Libri	1
Media and Society	1
Media Management	1
Media Research Issues	1
Informatio et Scientia. Information Science Research	1
Research Europe	1
Research Fortnight	1
Revue française d’histoire du livre	1

The art of editing. Textological and Editorial Studies	1
AIB Studi	1

Artykuły wieloautorskie, których ogółem było 142, zostały zamieszczone w 76 czasopismach: w 7 z nich opublikowano co najmniej cztery artykuły, w 6 – trzy teksty, w 8 – dwa, a w pozostałych 55 tytułach – jeden artykuł. Jak widać w tabeli 12, największym zainteresowaniem cieszył się tutaj periodyk z zakresu informatologii – „Zagadnienia Informatologii Naukowej. Studia Informacyjne”. Ale artykuły wieloautorskie zamieszczano częściej niż jednoautorskie w czasopismach zagranicznych (34). W dziewięciu tytułach zamieszczono ich dwa lub więcej. Ze względu na mniejszą liczbę publikacji zagranicznych uwzględniono w analizie te tytuły, w których opublikowano co najmniej trzy artykuły. Widać wyraźnie, że popularnością cieszyło się tu czasopismo „Learned Publishing” poświęcone komunikacji naukowej a wydawane przez Wiley Online Library, „Information Research”, „Journal of Academic Librarianship” cenione czasopismo akademickie wydawane przez Elsevier oraz „Journal of Documentation” – periodyk poświęcony zarządzaniu dokumentacją, informacją i wiedzą – wydawany przez Emerald Publishing.

Tabela 14. Najpopularniejsze czasopisma (artykuły wieloautorskie)

Tytuł czasopisma	Liczba artykułów
Zagadnienia Informatologii Naukowej. Studia Informacyjne	13
Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia	9
Learned Publishing	7
Rocznik Historii Prasy Polskiej	6
Information Research	5
Przegląd Biblioteczny	5
Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi	4
Journal of Academic Librarianship	3
Journal of Documentation	3
Studia Medioznawcze	3
Toruńskie Studia Bibliologiczne	3
Zeszyty Prasoznawcze	3

Tabela 15. Czasopisma zagraniczne (artykuły wieloautorskie)

tytuł czasopisma	
Learned Publishing	7
Information Research	5

Academic Journal of Modern Philology	3
Journal of Academic Librarianship	3
Journal of Documentation	3
Central European Journal of Communication	2
College and Research Libraries	2
Journal of Librarianship and Information Science	2
Knihovna: knihovnická revue	2
Aslib Journal of Information Management	1
Česká literatura	1
Communications in Computer and Information Science	1
Computer Science & Information Technology	1
Education and Information Technologies	1
FEIS – International EINFOSE Symposium	1
Global Knowledge Memory and Communication	1
History of Education and Children's Literature	1
IFLA LTR Newsletter	1
Information Services and Use	1
Innovative technologies and scientific solutions for industries	1
International Business Information Management	1
International Quantitative Linguistics Conference July 5-8	1
Journal of Library Administration	1
Journal of Public Health, Nursing and Medical Rescue (JPHNMR)	1
Journal of Scholarly Publishing	1
Journal of the Siam Society	1
Knowledge Organization	1
Manuscript Cultures	1
Qualitative & Quantitative Methods in Libraries	1
Scientometrics	1
Studia Slavica	1
Sustainability	1
The art of editing. Textological and Editorial Studies	1
Zeitschrift fur Evaluation	1

ZAKOŃCZENIE

Kończąc artykuł i zarazem cykl prezentujący rezultaty analizy publikacji z zakresu bibliologii i informatologii, których autorami są naukowcy utożsamiani z dawną bibliologią i informatologią, chcielibyśmy podzielić

się kilkoma refleksjami. Wprawdzie bibliologia i informatologia utraciła status samodzielnej dyscypliny naukowej, ale badania, które w starej tradycji ulokowalibyśmy w tej dyscyplinie, nadal są i powinny być prowadzone. Wprowadzają one bowiem do nauki wartość, która nie zostanie wypracowana w rezultacie innych badań nawet tego samego przedmiotu. Ten sam fragment rzeczywistości (przedmiot materialny; obiekt badania), na który nakierowane jest poznanie danej nauki, dyscypliny może być współdzielony. Tym, co konstytuuje specyfikę dyscypliny czy ogólniej badań, jest aspekt, wzgląd badawczy, perspektywa postrzegania rzeczywistości odmienna od innych dyscyplin, epistemologiczne pochodzenie i podchodzenie do przedmiotu. W publikacjach badaczy z dawnej bibliologii i informatologii tę odrębną specyfikę widać nadal bardzo wyraźnie. Oczywiście, zawsze tak było. Aspekty badawcze czy to historyczne, czy współczesne, zawsze miały wyraźnie bibliologiczno-informatologiczne ujęcie, metody, ogniskowały się na obiektach – specyficznych dla bibliologii, bibliotekoznawstwa, informatologii. Dostrzegana już wcześniej „specjalizacja” ośrodków badawczych została potwierdzona w naszych badaniach treści publikacji. Być może te różnice powinny być głębiej rozważone i wykorzystane w kształtowaniu i prowadzeniu polityki badań BI. Warto też dalej obserwować, czy te odmienności instytucjonalne mają trwały charakter i jak ewentualnie mogą wpływać na późniejsze wybory dokonywane przez naukowców w ramach przypisywania się do dyscyplin naukowych. Z naszej analizy zasięgu językowego oraz tytułów czasopism wynika, że na pewno należy włożyć więcej wysiłku w umiędzynarodowienie i badań i wyników badań prowadzonych w wymiarze krajowym. Ale tym co wydaje się w tej chwili nagłą potrzebą, jest polityka kadrowa. Badanie zrelacjonowane w pierwszym artykule z cyklu⁶ potwierdziło brak płynnej zastępowalności kadr. Również niewystarczającą opiekę mentorską kadry starszej, bardziej doświadczonej nad osobami rozpoczynającymi karierę naukową. Jeśli tu nie zmienimy sytuacji, to bibliologia i informatologia sama się wyeliminuje z krajobrazu nauki polskiej.

Artykuł wpłynął do Redakcji 27 czerwca 2023 r.

⁶ E. Głowacka, J. Woźniak-Kasperek, *Badania z bibliologii i informatologii...*, op. cit..

Ewa Głowacka

Institute of Information and Communication Research, Faculty of Philosophy and Social Sciences, Nicolaus Copernicus University in Toruń

e-mail: egt@umk.pl

ORCID 0000-0001-9538-9386

Jadwiga Woźniak-Kasperek

Faculty of Journalism, Information and Book Studies, University of Warsaw

e-mail: jbwozniak@uw.edu.pl

ORCID 0000-0002-1600-3914

ANALYSIS OF WORKS PUBLISHED BY BOOK SCIENTISTS AND INFORMATION SCIENTISTS IN THE YEARS 2018-2021: COOPERATION, SPECIALIZATION OF THE HUBS, JOURNALS

KEYWORDS: Book studies and information studies. Social communication and media studies. Literature analysis. 2018-2021

ABSTRACT: **Thesis/Objective** – the research in question was to provide a picture of analyzed publications from the point of view of: 1) the authors' affiliation and the resulting picture of cooperation among researchers from different institutions; 2) „specialization” of various hubs where book scientists and information scientists work; 3) prevailing places of publication (leading journal titles). **Research methods** – statistical analysis; data was obtained from available open resources. **Conclusions** – publications prove the presence of cooperation among afore-mentioned researchers. Most often this cooperation results from shared research projects among universities where those researchers are employed. Our study also shows more modest, yet existing relations with researchers from other Polish and foreign hubs. It is clear that research results and research projects should be made more international. The „specialization” of research hubs was confirmed. There is a need for repeating such analyses regularly in order to discover which of the phenomena persist and which happen to be incidental.